

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานีมีจุดมุ่งหมายที่จะสำรวจ เกี่ยวกับขอบเขต ลักษณะการใช้ ปัญหา ความต้องการ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการใช้แหล่งวิชาชุมชนประกอบการสอนของครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ กับครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารทั้งสองกลุ่มเกี่ยวกับการใช้ วิธีใช้ปัญหาในการใช้ ความต้องการและความคิดเห็นในการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชน โดยมีสมมติฐานในการวิจัยว่าครูและผู้บริหารทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2523 เขตอำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ 53 โรงเรียน จำนวน 318 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 6 โรงเรียน จำนวน 36 คน และสังกัดเทศบาล 1 โรงเรียน จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 360 คน และผู้บริหารจากทุกโรงเรียนที่สุ่มได้ โรงเรียนละ 1 คน รวม 60 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยการศึกษาจากเอกสารหลักสูตรและบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การใช้แหล่งวิชาชุมชน ซึ่งประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับขอบเขตและลักษณะการใช้ปัญหา ความต้องการ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการใช้แหล่งวิชาชุมชนประกอบการสอน
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามด้วยตนเองโดยขอหนังสือจากมณฑลวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อแจ้ง

วัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามแก่ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล และรับแบบสอบถามคืนภายในเวลาที่กำหนด โดยได้รับแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นครูผู้สอนจำนวน 330 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 และกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 แบบสอบถามทั้งหมดถูกต้องสมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณหาค่าร้อยละและลำดับที่ได้ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับขอบเขตการใช้แหล่งวิชาชุมชนโดยเทียบจากเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น
2. คำนวณหาค่าร้อยละและลำดับที่ของลักษณะการใช้แหล่งวิชาชุมชน ในด้านวิธีใช้ เวลาในการใช้ รวมทั้งกิจกรรมก่อนและหลังการใช้แหล่งวิชาชุมชน
3. คำนวณหาค่าร้อยละของปัญหาในการพานักเรียนออกไปศึกษาออกสถานที่ ปัญหาในการเชิญวิทยากรมาบรรยาย ปัญหาในการไปขอยืมวัสดุอุปกรณ์ ความต้องการความช่วยเหลือในการใช้แหล่งวิชาชุมชน ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้แหล่งวิชาชุมชน ความต้องการในการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนของผู้บริหาร และความคิดเห็นของผู้บริหารในการใช้แหล่งวิชาชุมชนประกอบการสอน
4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กับสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชน โดยการทดสอบค่า ซี (Z-test)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

ด้านขอบเขตการใช้แหล่งวิชาชุมชน

1. ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาได้ใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติประกอบการสอนเรื่องสิ่งที่อยู่รอบตัวเรามากที่สุด รองลงมาคือ เรื่องชาติไทย และเรื่องที่ใช้น้อยที่สุดคือ เรื่องจักรวาลและอวกาศ ส่วนเรื่องที่ไม่ได้ใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติประกอบการสอนเลย คือเรื่องข่าวเหตุการณ์และวันสำคัญ และเรื่องการ

สื่อสารคมนาาคม

ในคานความสอคคลองระหวางลาคับที่ที่คาคหวังกับลาคับที่ที่ไคปฏิบัติจริง เกี่ยวกับการไ้แหลงวิชาชุมชนประเภทลิ่งที่มีอยูตามธรรมชาติประกอบการสอนนั้นพบว่า เรื่องที่มีลาคับที่ตรงกันคือ เรื่องลิ่งที่อยูรอบตัวเราและเรื่องชีวิตในบาน เรื่องที่มีลาคับที่ไกลเคียงกันคือ เรื่องพลังงานและสารเคมี เรื่องจักรวาลและอวกาศ และเรื่องการสื่อสารคมนาาคม เรื่องนอกจากนี้มีลาคับที่ไม่ไกลเคียงกัน

2. ครูสอนชั้นประถมศึกษาไ้แหลงวิชาชุมชนประเภทสถานที่ประกอบการสอนเรื่องการทำมาหากินมากที่สุด รองลงมาคือเรื่องชาติไทย และเรื่องที่ไ้ช้ช้อยที่สุดไ้แกเรื่องประถมศึกษา ส่วนเรื่องที่ไม่ไ้แหลงวิชาชุมชนประเภทสถานที่ประกอบการสอนเลย คือเรื่องจักรวาลและอวกาศ

ในคานความสอคคลองระหวางลาคับที่ที่คาคหวังกับลาคับที่ที่ไคปฏิบัติจริง เกี่ยวกับการไ้แหลงวิชาชุมชนประเภทสถานที่ประกอบการสอนนั้น พบว่าไม่มีเรื่องที่มีลาคับที่ตรงกัน เรื่องที่มีลาคับที่ไกลเคียงกันคือ เรื่องลิ่งที่มีชีวิต เรื่องชาติไทยและเรื่องประถมศึกษา เรื่องนอกจากนี้มีลาคับที่ไม่ไกลเคียงกัน

3. ครูสอนชั้นประถมศึกษาไ้แหลงวิชาชุมชนประเภทบุคคลประกอบการสอนเรื่องการทำมาหากินมากที่สุด รองลงมาคือเรื่องการเมืองการปกครอง และเรื่องที่ไ้ช้ช้อยที่สุดไ้แกเรื่องจักรวาลและอวกาศและเรื่องประถมศึกษา ส่วนเรื่องที่ไม่ไ้แหลงวิชาชุมชนประเภทบุคคลประกอบการสอนเลยคือเรื่องพลังงานและสารเคมีและเรื่องประเทศเพื่อนบาน

ในคานความสอคคลองระหวางลาคับที่ที่คาคหวังกับลาคับที่ที่ไคปฏิบัติจริง เกี่ยวกับการไ้แหลงวิชาชุมชนประเภทบุคคลประกอบการสอนนั้น พบว่าเรื่องที่มีลาคับที่ตรงกันคือ เรื่องลิ่งที่อยูรอบตัวเราเรื่องชาติไทยและเรื่องประถมศึกษา เรื่องที่มีลาคับที่ไกลเคียงกันคือเรื่องการทำมาหากิน เรื่องนอกจากนี้มีลาคับที่ไม่ไกลเคียงกัน

คานลักษณะการไ้แหลงวิชาชุมชน

1. วิชไ้แหลงวิชาชุมชน

1.1 ครูสอนชั้นประถมศึกษาไ้แหลงวิชาชุมชนประเภทลิ่งที่มีอยูตาม

ธรรมชาติประกอบการสอน โดยการนำวัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาประกอบการสอนมากที่สุด รองลงมาคือนำวัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาประดิษฐ์เป็นอุปกรณ์ประกอบการสอน ส่วนวิธีที่ใช้น้อยที่สุด คือการไปศึกษานอกสถานที่

1.2 ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาได้ใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทสถานที่ประกอบการสอน โดยการแนะนำหรือพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมมากที่สุด รองลงมาคือแนะนำนักเรียนให้ไปค้นคว้าเพิ่มเติม ส่วนวิธีที่ใช้น้อยที่สุด คือไปใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรม

1.3 ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาได้ใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทบุคคลประกอบการสอน โดยการแนะนำหรือพานักเรียนไปสัมภาษณ์บุคลากร รองลงมาคือเชิญบุคลากรเป็นวิทยากร ส่วนวิธีที่ใช้น้อยที่สุดคือการเชิญบุคลากรมาร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

ไม่มีครูผู้สอนคนใดได้เสนอแนะวิธีใช้แหล่งวิชาชุมชนแบบอื่น ๆ เลย ทั้งประเภทธรรมชาติ สถานที่และบุคคล

2. เวลาในการใช้แหล่งวิชาชุมชน

2.1 ในค่านการไปศึกษานอกสถานที่ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาได้ใช้เวลาในเวลาเรียนมากที่สุด รองลงมาคือวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ ส่วนเวลาที่ใช้น้อยที่สุดคือวันหยุดราชการอื่น ๆ

2.2 ในค่านการฟังการบรรยาย ปรากฏา อภิปราย ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาได้ใช้เวลาในการเรียนมากที่สุด รองลงมาคือนอกเวลาเรียนหรือหลังเลิกเรียนแล้ว ส่วนเวลาที่ใช้น้อยที่สุดคือวันหยุดราชการอื่น ๆ

3. กิจกรรมที่ปฏิบัติก่อนและหลังการใช้แหล่งวิชาชุมชน

3.1 กิจกรรมที่ปฏิบัติก่อนการใช้แหล่งวิชาชุมชนที่ใช้มากที่สุดคือครูให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนและอภิปรายเรื่องที่จะไปศึกษา รองลงมาคือแบ่งกลุ่มนักเรียนและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ปฏิบัติ ส่วนกิจกรรมที่ปฏิบัติ น้อยที่สุดคือให้นักเรียนอ่านหนังสือตามหัวข้อที่กำหนดไว้

3.2 กิจกรรมที่ปฏิบัติหลังการใช้แหล่งวิชาชุมชนที่ใช้มากที่สุดคือครู และนักเรียน สรุปบทเรียนร่วมกัน รองลงมาคืออภิปรายในชั้นเรียนถึงสิ่งที่ได้รู้มาและปัญหาในการปฏิบัติงาน ส่วนกิจกรรมที่ปฏิบัติ น้อยที่สุดคือ การจัดแสดงนิทรรศการ มีกลุ่มตัวอย่างเป็นส่วนน้อยไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ หลังการใช้แหล่งวิชาชุมชน

ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ไม่มีครูคนใดระบุไว้ทั้งก่อนและหลังการใช้แหล่ง

วิชาชุมชน

ค่านิยม ความต้องการและความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการใช้แหล่ง

วิชาชุมชน

1. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชน

1.1 ในการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ที่มีปัญหามากที่สุดคือค่าใช้จ่ายสูง รongลงมา คือการคมนาคมไม่สะดวก และสิ่งที่เป็ปัญหาที่น้อยที่สุดคือ เจ้าหน้าที่แหล่งวิชา ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ

1.2 ในการเชิญวิทยากรมาบรรยายมีปัญหามากที่สุดคือไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับ วิทยากร รongลงมาคือวิทยากรไม่ค่อยว่างจะมาบรรยาย และสิ่งที่เป็ปัญหาที่น้อยที่สุดคือ ผู้บริหารไม่สนับสนุน

1.3 ในการไปขอขืมวัสดุอุปกรณ์มีปัญหามากที่สุดคือไม่มีค่าใช้จ่ายในการไป คัดต่อขอมืมรongลงมาคือระเบียบในการไปคัดต่อขอมืมมีพิธีมากไป และสิ่งที่เป็ปัญหาที่น้อย ที่สุดคือไม่ทราบสถานที่ไปคัดต่อขอมืม

ส่วนปัญหาอื่น ๆ ในการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ในการเชิญ วิทยากรมาบรรยายและในการไปขอขืมวัสดุอุปกรณ์ไม่มีครูคนใดระบุไว้

2. ความต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชน

ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาต้องการความช่วยเหลือจากโรงเรียนในการใช้ แหล่งวิชาชุมชนมากที่สุดคือ การไปคัดต่อแหล่งชุมชน รongลงมาคือการประชุมสัมพันธกับ ผู้ปกครองนักเรียนให้ เห็นความสำคัญของการไปศึกษานอกสถานที่ และต้องการความ ช่วยเหลือที่น้อยที่สุดคือ การพิจารณาเลือกและทำแบบสำรวจ การหารายละเอียดเกี่ยวกับ วิทยากร แต่ก็ยังอยู่ในเกณฑ์สูงถึงร้อยละ 82.73 สรุปแล้วครูส่วนใหญ่มีความต้องการ ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชนสูงในทุก ๆ เรื่อง ส่วนความต้องการอื่น ๆ ไม่มีครูคนใดระบุไว้

3. ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชน

ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาจำนวนมากที่สุดมีความคิดเห็นว่าการใช้แหล่งวิชา ชุมชนมาประกอบการสอนจะช่วยให้ นักเรียนมีความรู้รอบตัวและประสบการณ์กว้างขวาง

ช่วยให้นักเรียนเข้าใจสภาพแวดล้อมที่แท้จริง และผู้บริหารควรจะสนับสนุนให้ใช้แหล่งวิชา
ชุมชนมาประกอบการสอนให้มากขึ้น ครูจำนวนมากรองลงมามีความคิดเห็นว่าครูควรจะได้
รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งวิชาชุมชนให้มากกว่านี้ มีครูเป็นส่ว่นน้อยมีความคิด
เห็นว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนเพียงพอแล้ว

ด้านความต้องการ และความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชน

1. ความต้องการของผู้บริหาร เกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชน

ผู้บริหารทั้งหมดมีความต้องการให้โรงเรียนประชุมครูเพื่อชี้แจงหลักการ
และวิธีการใช้แหล่งวิชาชุมชน ทำหน้าที่ติดต่อแหล่งชุมชนและจัดทำหนังสือเชิญวิทยากร

ผู้บริหารจำนวนมากรองลงมามีความต้องการให้โรงเรียนจัดทำบัญชีสำรวจ
แหล่งวิชาชุมชน มีการประชาสัมพันธ์กับผู้ปกครองและนักเรียนให้เห็นความสำคัญของการ
ไปศึกษานอกสถานที่ การจักเวลาและสถานที่ในการเชิญวิทยากรมาบรรยาย และให้
โรงเรียนทำหน้าที่ติดต่อขอยืมวัสดุอุปกรณ์ให้ด้วย

ผู้บริหารจำนวนน้อยที่สุดมีความต้องการให้โรงเรียนจัดสรรเงินค่าตอบแทน
วิทยากรใช้แต่ก็อยู่ในเกณฑ์สูงถึงร้อยละ 90.00 สรุปแล้วผู้บริหารส่วนใหญ่มีความต้องการ
เกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชนสูงในทุก ๆ รายการ ส่วนเรื่องอื่น ๆ นั้นมีผู้ตอบแบบสอบถาม
บางคนได้ตอบมา แต่มีข้อความซ้ำกับคำถามของผู้วิจัย

2. ความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชน

ผู้บริหารทั้งหมดมีความเห็นว่าควรจะใช้แหล่งวิชาชุมชนมาประกอบการสอน
ในระดับประถมศึกษา เพราะจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจสภาพแวดล้อมที่แท้จริง

ผู้บริหารส่วนมากรองลงมามีความเห็นว่า การใช้แหล่งวิชาชุมชนมาประกอบ
การสอนจะช่วยให้นักเรียนมีความรู้รอบตัวและประสบการณ์กว้างขวาง

ผู้บริหารส่วนน้อยมีความเห็นว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์
จากแหล่งวิชาชุมชนเพียงพอแล้ว

เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชนของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษา กับสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล

1. ผลการเปรียบเทียบด้านขอบเขตการใช้แหล่งวิชาชุมชนพบว่า มีเรื่องแตกต่างกันดังนี้

1.1 การใช้สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติประกอบการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 1 เรื่อง คือ เรื่องสิ่งที่มีชีวิต นั่นคือครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล ได้ใช้สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติประกอบการสอนเรื่องสิ่งที่มีชีวิต มากกว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.2 การใช้สถานที่ประกอบการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 1 เรื่อง คือ เรื่องประเทศเพื่อนบ้าน นั่นคือครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล มีการใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทสถานที่ประกอบการสอนเรื่องประเทศเพื่อนบ้าน มากกว่าครูที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.3 การใช้บุคคลประกอบการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 2 เรื่อง คือ เรื่องจักรวาลและอวกาศ และเรื่องประชากรศึกษา นั่นคือครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล ได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติประเภทบุคคลประกอบการสอนเรื่องจักรวาลและอวกาศและเรื่องประชากรศึกษา มากกว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ

ขอบเขตการใช้แหล่งวิชาชุมชนนอกจากนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

2. การเปรียบเทียบด้านลักษณะการใช้แหล่งวิชาชุมชนพบว่า มีเรื่องแตกต่างกันดังนี้

2.1 วิธีใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทสถานที่ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 2 วิธีคือ แนะนำนักเรียนให้ไปค้นคว้าเพิ่มเติมและไปศึกษานอกสถานที่ นั่นคือครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาลมีการใช้สถานที่ประกอบการสอน โดยวิธีการแนะนำนักเรียนให้ไปค้นคว้าเพิ่มเติมและไปศึกษานอกสถานที่

มากกว่าครูที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2.2 วิธีใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทบุคคลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 1 วิธีคือ แนะนำนักเรียนให้ไปสัมภาษณ์บุคลากร นั่นคือครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาลมีการใช้บุคคลประกอบการสอนโดยวิธีแนะนำนักเรียนให้ไปสัมภาษณ์บุคลากร มากกว่าครูที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2.3 เวลาในการใช้แหล่งวิชาชุมชนเกี่ยวกับการศึกษานอกสถานที่ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 1 เรื่องคือ เรื่องการใช้เวลาในเวลาเรียน นั่นคือครูที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล ใช้เวลาในการเรียนไปศึกษานอกสถานที่มากกว่าครูที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2.4 เวลาในการใช้แหล่งวิชาชุมชนเกี่ยวกับการฟังการบรรยาย ปรากฏาอภิปราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 1 เรื่องคือ เรื่องการใช้เวลานอกเวลาเรียนหรือหลังเลิกเรียนแล้ว นั่นคือครูที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล ใช้เวลานอกเวลาเรียนแล้วฟังการบรรยาย ปรากฏาอภิปรายมากกว่าครูที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2.5 กิจกรรมที่ปฏิบัติก่อนการใช้แหล่งวิชาชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 2 กิจกรรมคือ ครูให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนและอภิปรายเรื่องที่จะไปศึกษา และจัดแสดงภาพเกี่ยวกับเรื่องที่จะไปศึกษา นั่นคือครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมทั้งสองอย่างที่ระบุนมา มากกว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล

2.6 กิจกรรมที่ปฏิบัติหลังการใช้แหล่งวิชาชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 2 กิจกรรมคือ นักเรียนสรุปบทเรียนร่วมกับครู และอภิปรายในชั้นเรียนถึงสิ่งที่ได้รู้มาและปัญหาในการปฏิบัติงาน นั่นคือครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมทั้งสองอย่างที่ระบุนมา มากกว่าครูสังกัด

สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษา เอกชนและ สังกัด เทศบาล

ลักษณะการใช้แหล่งวิชาชุมชนนอกจากนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญ

3. ผลการเปรียบเทียบด้านปัญหา ความต้องการ และความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชนพบว่า มีเรื่องแตกต่างกันดังนี้

3.1 ปัญหาในการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 6 เรื่องคือ ครูไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิชาชุมชนนั้น ๆ อย่างเพียงพอ เสียเวลา การติดต่อแหล่งวิชาชุมชนมีพิธีการมากเกินไป ผู้บริหารไม่สนับสนุน นักเรียนไม่สนใจไปศึกษานอกสถานที่ และเจ้าหน้าที่แหล่งวิชาชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ นั่นคือครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษา เอกชนและ สังกัด เทศบาล เคยมีปัญหาในเรื่องทั้ง 6 อย่างที่ระบุนี้มาแล้ว มากกว่าครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ

3.2 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้แหล่งวิชาชุมชนประกอบการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 2 เรื่องคือ ควรให้นักเรียนมีส่วนในการใช้แหล่งวิชาชุมชนให้มากที่สุดนับตั้งแต่การวางแผนการ เชิญวิทยากร การทำกิจกรรม การรายงานผลและประเมินผล และนักเรียนมีความสนใจในการใช้แหล่งวิชาชุมชนมาก นั่นคือครูที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษา เอกชนและ สังกัด เทศบาล มีความเห็นตรงกันกับเรื่องทั้งสองที่ระบุนี้ มากกว่าครูที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การ ประถมศึกษาแห่งชาติ

ปัญหา ความต้องการ และความคิดเห็นของครูนอกจากนี้มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

4. ผลการเปรียบเทียบความต้องการ และความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชนพบว่า มีเรื่องแตกต่างกันดังนี้

4.1 ความต้องการของผู้บริหารเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 3 เรื่องคือ การประชาสัมพันธ์กับผู้บริหาร และนักเรียนให้เห็นความสำคัญของการไปศึกษานอกสถานที่ การจักเวลาและสถานที่ในการฟังวิทยากรบรรยาย และการติดต่อขอขยืมวัสดุอุปกรณ์ นั่นคือผู้บริหาร สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความต้องการที่จะให้โรงเรียนกระทำในเรื่องต่าง ๆ อ่างระบุมามากกว่าผู้บริหารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล

4.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 4 เรื่องคือ ควรมีการจัดสรรเงินค่าตอบแทนวิทยากรครูในบังคับบัญชาได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนเป็นที่น่าพอใจ สภาพของชุมชนเป็นอุปสรรคต่อการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชน และตัวผู้บริหารเองได้สนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนเพียงพอแล้ว นั่นคือผู้บริหาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความเห็นตรงกันกับความคิดเห็นต่าง ๆ ดังระบุมามากกว่าผู้บริหารที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล

ความต้องการและความคิดเห็นของผู้บริหารนอกจากนี้มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

สรุปข้อเสนอแนะของครู

1. ครูควรทำความรู้จักชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ให้ดีกว่า
2. ครูผู้สอนควรมองเห็นความสำคัญของการใช้แหล่งวิชาชุมชนประกอบการสอน
3. ครูควรใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนให้สม่ำเสมอ
4. ครูควรมีการวางแผนในการใช้แหล่งวิชาชุมชนไว้เป็นปี ๆ ไป
5. ครูควรใช้แหล่งวิชาชุมชนมาประกอบการสอนให้มากที่สุดเพราะจะทำให้

เด็กได้รับประสบการณ์จริง

6. ครูไม่สนใจการใช้แหล่งวิชาชุมชน ไม่มีข้อมูล และไม่ไปประจำอยู่ในชุมชน
7. ครูควรเข้ากับชาวบ้านได้ดี
8. ควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน
9. แนะนำบุคลากรให้เห็นคุณค่าของการใช้แหล่งวิชาชุมชน
10. ผู้ปกครองควรสนับสนุนให้เด็กมีบทบาทในกิจกรรมมากขึ้น
11. ควรมีเอกสารแนะนำการใช้แหล่งวิชาชุมชนแจก
12. ให้โรงเรียนช่วยจัดทำบัญชีสำรวจแหล่งวิชาชุมชน

13. ต้องการวิทยากรที่มีความรู้มาให้ความรู้แก่นักเรียน
14. โรงเรียนควรมีงบประมาณในการใช้แหล่งวิชาชุมชนไว้ด้วย
15. ควรมีศึกษานิเทศก์ออกไปเยี่ยมเพื่อให้คำแนะนำบ่อย ๆ
16. แนะนำนักเรียนให้รักท้องถิ่นของตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนมากขึ้น
17. ให้ผู้บริหาร สนับสนุนการใช้แหล่งวิชาชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

สรุปข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

1. ควรชี้แจงและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงความสำคัญของทรัพยากรในชุมชนและเกิดศรัทธา
2. ควรมีการสัมมนาวิทยากรในท้องถิ่น เพื่อจัดบริการในการใช้แหล่งวิชาชุมชนในโอกาสต่อไป
3. ควรจัดตั้งศูนย์วัสดุท้องถิ่น นำทรัพยากรในท้องถิ่นที่เป็นประโยชน์ส่วนรวมไว้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา
4. สนับสนุน ให้ความสำคัญ และให้เกียรติแก่บุคคลที่สร้างประโยชน์แก่ชุมชน
5. ควรอบรมจริยธรรมแก่ประชาชนในหมู่บ้าน ให้รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตัว
6. ควรทำหนังสือแนะนำวิธีการต่าง ๆ ในการใช้แหล่งวิชาชุมชนไว้
7. ควรมีการอบรมครูในเรื่องการใช้แหล่งวิชาชุมชน
8. ควรมีวิทยากรที่เชิญมาบรรยายได้โดยไม่คิดค่าตอบแทน
9. ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางและติดต่อประสานงานกับชุมชนอยู่เสมอ

อภิปรายผล

1. คำนวณขอบเขตการใช้แหล่งวิชาชุมชนพบว่าครูได้ใช้แหล่งวิชาชุมชนทั้งประเภทสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ สถานที่และบุคคลประกอบการสอน ซึ่งตรงกับข้อเสนอแนะในคู่มือการใช้หลักสูตร 2521 ของกรมวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2521 : 5) ที่เสนอแนะให้ครูนำเอาแหล่งวิชาชุมชนไปใช้ในการสอน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความสำคัญของแหล่งวิชาชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ และใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนได้อย่างเต็มที่

ทั้งจะทำให้การเรียนสนุกสนานมีชีวิตชีวาไม่เบื่อหน่าย เพราะการใช้แหล่งวิชาชุมชนประกอบการสอนจะเป็นประสบการณ์ตรงที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ (จรรยา เรื่องมาลัย และคณะ 2523 : 20) และเมื่อได้พิจารณาในรายละเอียดยังพบว่า แหล่งวิชาชุมชนประเภทสิ่งที่อยู่ตามธรรมชาติ ครุ่นำไปสอนเรื่องสิ่งที่อยู่รอบตัวเรามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหน่วยการเรียนนี้กล่าวถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น โรงเรียน ชุมชน และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ฯลฯ เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2523 : 61-75) มากกว่าหน่วยการเรียนอื่น ๆ ครูจึงใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทนี้ในหน่วยการเรียนนี้มากเป็นลำดับที่ 1 ซึ่งตรงกับลำดับที่ที่คาดหวังที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ขึ้นจากแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ดังปรากฏในภาคผนวก ค. ส่วนการใช้สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาประกอบการสอนน้อยที่สุดและใกล้เคียงกับลำดับที่ที่คาดหวัง คือเรื่องจักรวาลและอวกาศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติที่จะใช้สอนในหน่วยการเรียนนี้เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวและเวลาที่เกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาการสอน เช่นเรื่องดวงจันทร์ ดวงดาวและอวกาศ ซึ่งครูจะต้องปรับแผนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น มีข้อนำสังเกต คือ การสอนชาวเหตุการณ์วันสำคัญ และการสื่อสารคมนาคม ครูไม่นำสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาประกอบการสอนเลย ทั้ง ๆ ที่แผนการสอนได้เสนอแนะให้นำสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น คอกไม้ ใบทอง เศษวัสดุ มาจัดพวงมาลา จัดพานคอกไม้ ทำกระทง ประดิษฐ์เศษวัสดุ อาจเป็นเพราะ ครูไม่เข้าใจที่จะจัดทำ หรือไม่สนใจที่จะจัดทำ แต่ครูอาจใช้การบรรยายหรือให้เด็กเป็นผู้เล่าข่าว เหตุการณ์ให้ฟังแล้วร่วมกันวิจารณ์ ซึ่งเป็นวิธีการสอนซึ่งครูมักจะใช้ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2518 : 8-13) ครูจึงควรสนใจและควรทำความเข้าใจในการใช้สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติกับหน่วยการเรียนนี้ให้มากขึ้น ดังข้อเสนอแนะในแผนการสอนของกรมวิชาการ สำหรับแหล่งวิชาชุมชนประเภทสถานที่และบุคคล ครูได้นำไปใช้สอนในหน่วยการเรียนเรื่องการทำมาหากินมากเป็นลำดับที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแหล่งวิชาชุมชนประเภทนี้หาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น ตลาด ร้านค้า สถานที่ประกอบการและผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งเมื่อครูพานักเรียนออกไปศึกษาสถานที่ประกอบอาชีพก็ย่อมจะมีการสัมภาษณ์หรือฟังการบรรยายจากบุคคลผู้ประกอบการควบคู่กันไป ครูจึงใช้แหล่งวิชาชุมชนทั้งสองประเภทในการสอนเรื่องนี้มากที่สุด ส่วนเรื่องที่ครูใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทสถานที่น้อยที่สุดและใกล้เคียงกับลำดับที่ที่คาดหวัง คือเรื่องประชากรศึกษาแสดงว่าครูได้ดำเนินการสอนไปตามกิจกรรมเสนอแนะในแผนการสอน เช่นการให้นักเรียนออกไป

สำรวจประชากรในชุมชน รวบรวมประชากรในชุมชน เป็นต้น ข้อน่าสังเกตคือครูไม่ได้กล่าวถึงการนำแหล่งวิชาชุมชนประเภทสถานที่มาสอนเรื่องจักรวาลและอวกาศเลย อาจเป็นเพราะในแผนการสอนเสนอแนะให้ครูพำนักนักเรียนไปศึกษาเรื่องนี้ที่ท้องฟ้าจำลองกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นการยากที่จะปฏิบัติได้ ครูจึงอาจสอนโดยวิธีบรรยายหรืออาจเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาบรรยายจะสะดวกและประหยัดค่าใช้จ่ายกว่า สำหรับแหล่งวิชาชุมชนประเภทบุคคลที่ครูนำไปใช้ประกอบการสอนน้อยที่สุดคือเรื่องจักรวาลและอวกาศกับประชากรศึกษา แต่ก็มีใกล้เคียงกับลำดับที่ที่คาดหวัง ทั้งนี้เป็นเพราะในชุมชนมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ยาก และไม่สะดวกที่จะพำนักนักเรียนไปศึกษาจากท้องฟ้าจำลองกรุงเทพฯ ส่วนเรื่องที่ครูไม่ได้ใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทบุคคลประกอบการสอนเลย คือเรื่องพลังงานและสารเคมีกับเรื่องประเทศเพื่อนบ้าน ก็อาจเป็นเพราะในชุมชนนี้ไม่มีสถานทูตหรือนักเคมีที่จะเชิญมาบรรยาย หรือสาธิตการทดลองให้นักเรียนดูได้ ครูจึงเป็นผู้จัดกิจกรรมการสอนด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามสิ่งที่กล่าวข้างต้น อาจเป็นข้อเสนอแนะในแผนการสอนเท่านั้น ซึ่งครูควรปรับให้สอดคล้องเหมาะสม

2. คำนลักษณะการใช้แหล่งวิชาชุมชน

2.1 วิธีใช้แหล่งวิชาชุมชน

2.1.1 จากการวิจัยพบว่าครูมีวิธีใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติโดยการนำวัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาประกอบการสอนโดยตรงมากที่สุด และนำวัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาประดิษฐ์เป็นอุปกรณ์การสอนเป็นลำดับรองลงมา ตรงกับความ เป็นจริง เพราะการใช้วัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติประกอบการสอนโดยตรงนั้น ครูไม่ต้องเสียเวลา ประหยัดค่าใช้จ่าย ทั้งนักเรียนจะได้เห็นของจริง ซึ่งดีกว่าการนำวัสดุมาประดิษฐ์หรือคัดแปลงเป็นอุปกรณ์การสอน ลักษณะของวิธีใช้สื่อเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าครูได้จัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กได้เรียนรู้จากของจริงหรือประสบการณ์ตรงมากที่สุด นับเป็นวิธีการเลือก ใช้แหล่งวิชาชุมชนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด (เอกกาเคล อ้างถึงในลัคคา สุขปรีดี 2523: 65 - 67) ส่วนวิธีใช้แหล่งชุมชนประเภทที่ครูเลือกใช้น้อยที่สุดคือการไปศึกษานอกสถานที่ นั้นเป็นเพราะการไปศึกษานอกสถานที่มีขั้นตอนมาก เช่น การแบ่งกลุ่มนักเรียน การจัดเรื่อง พาหนะ การควบคุมระเบียบวินัย และความปลอดภัยของนักเรียน (ทศพร เชาวดี 2516: 9 - 10) ครูจึงเลือกใช้วิธีนี้น้อยที่สุด

2.1.2 วิธีใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทสถานที่ประกอบการสอนพบว่า ครูใช้วิธีแนะนำหรือพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหน่วยการเรียนรู้ มีลักษณะของกิจกรรมที่เอื้อต่อการใช้วิธีนี้หลายหน่วย เช่น ในเรื่อง ชาวเหตุการณ์วันสำคัญ ชาติไทย การทำมาหากิน ชีวิตในบ้านและสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา (ดังปรากฏในภาคผนวกตาราง 39) ส่วนการแนะนำให้นักเรียนไปค้นคว้าเพิ่มเติมในชุมชนอาจจะมีเอกสาร หลักฐาน ในการค้นคว้าน้อย ครูจึงใช้วิธีนี้เป็นลำดับรองลงมา สำหรับการไปใช้สถานที่ในการจัด กิจกรรมที่ครูเลือกใช้น้อยที่สุด อาจเป็นเพราะมีปัญหาค้างกล่าวแล้วในเรื่องการไปศึกษา นอกสถานที่ในข้อ 2.1.1

2.1.3 วิธีใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทบุคคลประกอบการสอนที่พบว่า ครูใช้วิธีแนะนำหรือพานักเรียนไปสัมภาษณ์บุคคลากรมากที่สุด และรองลงมาคือ เชิญบุคคลากร มาเป็นวิทยากร สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ในด้านกรเชิญวิทยากรมาบรรยาย ที่มีปัญหา มากที่สุดคือ ไม่มีค่าใช้จ่ายวิทยากร และวิทยากรไม่วางจะมาบรรยาย ครูจึงใช้วิธีแนะนำ ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์บุคคลากรในท้องถิ่นที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และตรงตามข้อเสนอแนะ การจัดกิจกรรมในแผนการสอนที่แนะนำให้นักเรียนไปสัมภาษณ์บุคคล (ดังปรากฏในภาคผนวก ตาราง 40) ส่วนวิธีใช้แหล่งวิชาชุมชนที่ครูใช้น้อยที่สุดคือการเชิญบุคคลากรมาร่วมในกิจกรรม ของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเข้าใจของบุคคลในชุมชนคิดว่าการจัดกิจกรรมใน โรงเรียนเป็นหน้าที่รับผิดชอบของครูและอีกประการหนึ่งบุคคลในชุมชนต่างก็ต้องใช้เวลา ในการประกอบอาชีพของตน ไมใครจะมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ครูจึงเลือก เชิญบุคคลากรในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เฉพาะในโอกาสที่เห็นว่าสำคัญซึ่งมี ไม่มากนักเช่น การประชุมกรรมการผู้ปกครอง วันแม่ วันประณมศึกษาแห่งชาติ วันแจก ประกาศนียบัตร วันชุมนุมศิษย์เก่า กิจกรรมนอกจากนี้ครูก็เลือกใช้วิธีอื่นซึ่งได้ผลดีกว่า

2.2 เวลาที่ใช้แหล่งวิชาชุมชน

2.2.1 จากการวิจัยพบว่าครูใช้เวลาไปศึกษานอกสถานที่ในเวลา เรียนมากที่สุด ซึ่งตรงกับผลงานของวรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2524 : ง - จ) เหตุ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการไปศึกษานอกสถานที่ในระดับประถมศึกษานั้น เป็นการศึกษาในพื้นที่ที่ ใกล้เคียงกับบริเวณโรงเรียน เช่น โรงงาน สถานที่ราชการ ฟาร์มของเกษตรกรในชุมชน ซึ่งมักจะใช้เวลาไม่มากนักสามารถกลับเข้าห้องเรียนเพื่อเรียนวิชาอื่นต่อไปได้

(กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2525 : 76 - 77) ส่วนการใช้เวลาในวันหยุดราชการอื่น ๆ เพื่อไปศึกษานอกสถานที่ ที่ครูใช้น้อยที่สุดก็เพราะวันหยุดราชการนั้นเป็นการหยุดราชการเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางชาติ ศาสนา ซึ่งครูและนักเรียนจะต้องปฏิบัติกิจกรรม จึงมีโอกาสนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่น้อย (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2526 : 505 - 512)

2.2.2 เวลาที่ใช้ในการฟังการบรรยาย ปรากฏว่า อภิปราย พบว่า ครูใช้เวลาในเวลาเรียนมากที่สุดซึ่งตรงกับผลงานวิจัยของวรลักษณ์ รัตติกาลชลากการ (2524 : ง - จ) ทั้งนี้เพราะการเชิญวิทยากรมาบรรยายนั้นเป็นการเชิญมาบรรยายเฉพาะเรื่องตามที่เสนอแนะไว้ในแผนการสอน ซึ่งครูแต่ละคนจะเชิญวิทยากรมาบรรยายตามหัวข้อเรื่องที่ตนรับผิดชอบ ดังนั้นการบรรยายของวิทยากรในแต่ละชั้นจะต้องแตกต่างกันไป และไม่เป็นการรบกวนคาบเวลาของวิชาอื่น ครูจึงเลือกใช้เวลาในคาบการเรียนเฉพาะเรื่องเท่านั้น (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2526 : 78, 302, 338, 478, 483, 507) ส่วนการเชิญวิทยากรมาบรรยายนอกเวลาเรียนหรือหลังเลิกเรียนแล้ว และวันหยุดราชการอื่น ๆ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาปฏิบัติได้ยาก เพราะนักเรียนประถมศึกษาที่มีช่วงเวลาความสนใจสั้น และเด็กต้องเรียนในเวลาเรียนมาโดยตลอด การจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียนจึงควรเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน เพื่อหย่อนคลายความตึงเครียด ไม่ใช่กิจกรรมการฟังบรรยาย อภิปรายหรือปรากฏา สำหรับการจัดในช่วงนอกเวลาเรียนหรือในวันหยุดราชการนั้น นักเรียนที่จะเข้าฟังการบรรยายอย่างตั้งใจจะมีเฉพาะผู้สนใจและเห็นคุณค่าของเรื่องที่จะบรรยายอย่างแท้จริงเท่านั้น ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะหาได้ยากในเด็กระดับประถมศึกษา

2.3 กิจกรรมที่ปฏิบัติก่อนและหลังการใช้แหล่งวิชารชุมชน

2.3.1 กิจกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดก่อนการใช้แหล่งวิชารชุมชน พบว่า ครูให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชารชุมชนและอภิปรายเรื่องที่จะไปศึกษารองลงมาคือครูแบ่งกลุ่มนักเรียนและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้นักเรียนปฏิบัติ ซึ่งตรงกับหลักการในการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ที่จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ จัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ควรศึกษา ชี้แจงแนะนำนักเรียนในสิ่งที่ควรจะศึกษา และจัดความเป็นระเบียบของกลุ่มนักเรียน (ลัทธิ ศุขปริทัศน์ 2523 : 83) ส่วนกิจกรรมการให้นักเรียน

อ่านหนังสือตามหัวข้อที่กำหนดไว้ ซึ่งครูปฏิบัติน้อยที่สุดนั้น หากจะพิจารณาถึงเอกสารหลักสูตรในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตพบว่า เอกสารหลักสูตรที่เป็นหนังสือเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ไม่ได้กล่าวถึงสาระของความรู้ในแต่ละหัวข้อตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน แต่จะนำหลาย ๆ หัวข้อมาผนวกไว้เป็นเรื่องเดียวกัน และมีหนังสืออ่านเพิ่มเติมอื่น ๆ ซึ่งโรงเรียนอาจจัดซื้อไว้ในห้องสมุด (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2525 : 116) ลักษณะของหนังสือก็ไม่ได้กำหนดหัวข้อตรงตามหน่วยการเรียนรู้ ครูจึงไม่นิยมที่จะกำหนดหัวข้อให้นักเรียนไปอ่านหนังสือ แต่อาจมอบให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากห้องสมุด มาอภิปราย หรือสรุปบทเรียน มากกว่าที่จะให้นักเรียนอ่านหนังสือตามหัวข้อที่กำหนดก่อนที่จะไปใช้แหล่งวิชาชุมชน และอีกประการหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หากมีแหล่งชุมชนที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง ครูย่อมเลือกใช้วิธีที่จะให้นักเรียนปฏิบัติจริงมากกว่าการให้นักเรียนรู้จากการศึกษาเอกสาร (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2525 : 106 - 107)

2.3.2 กิจกรรมที่ครูปฏิบัติมากที่สุดหลังการใช้แหล่งวิชาชุมชน คือ ครูและนักเรียนสรุปบทเรียนร่วมกัน รองลงมาคืออภิปรายในชั้นเรียนถึงสิ่งที่ได้รู้มาและปัญหาในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นไปตามข้อเสนอแนะแนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ของกรมวิชาการ เรื่องการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ที่กล่าวว่า เมื่อกลับจากการไปศึกษานอกสถานที่แล้ว ควรให้นักเรียนประเมินผลการไปศึกษาครั้งนั้น ๆ ว่าได้รับประโยชน์อะไรบ้าง สามารถตอบปัญหาที่ตั้งไว้ได้หรือไม่ โดยให้เขียนเป็นรายงานหรืออภิปรายสรุป (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2525 : 77) ส่วนการจัดแสดงนิทรรศการที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดนั้น เนื่องจากลักษณะกิจกรรมการจัดนิทรรศการมีขั้นตอนที่สลับซับซ้อนและต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์มาก ครูจะให้นักเรียนจัดบ่อยครั้งย่อมกระทำได้ยาก มีข้อน่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นส่วนน้อยไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ หลังการใช้แหล่งวิชาชุมชน ถึงแม้จะเป็นส่วนน้อยก็ตาม แต่ก็เป็นส่วนสำคัญที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข เช่นนั้นแล้วการพานักเรียนไปใช้แหล่งวิชาชุมชนจะเหมือนการไปท่องเที่ยวชมรมคาไม่ได้ให้คุณค่าต่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนก็ย่อมไม่สามารถประเมินผลการสอนที่ได้จากการจัดกิจกรรมการใช้แหล่งวิชาชุมชน (นิพนธ์ สุขปรกติ 2518 : 70 - 72) และผลสุดท้ายการมอบหมายงานนักเรียนในครั้งต่อไป ก็จะให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้า ไป

สัมภาษณ์บุคคลหรือไปสังเกต เก็บข้อมูลไม่สนใจปฏิบัติ

3. คำนึงปัญหา ความต้องการ และความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการใช้แหล่ง วิชาชุมชน

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชน กล่าวโดยสรุปครุมีปัญหาในเรื่อง
ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชนทั้งการพาไปศึกษานอกสถานที่ การเชิญวิทยากร
มาบรรยายและการไปติดต่อขอยืมวัสดุอุปกรณ์ ทั้ง ๆ ที่เจ้าหน้าที่แหล่งวิชาชุมชนก็ให้ความ
ร่วมมือ ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนและครูส่วนใหญ่ก็รู้แหล่งวิชาชุมชน แต่ในทางปฏิบัติ
โรงเรียนมักไม่ค่อยมีการจัดสรรงบประมาณไว้เลยจึงทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความ
เห็นว่าในการแก้ปัญหาเรื่องนี้โรงเรียนควรได้ขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง หรืออีกทางหนึ่ง
โรงเรียนควรทำบัญชีสำรวจแหล่งวิชาชุมชน (จรรยา เรื่องมาลัยและคณะ 2523 : 25-27)
เพื่อทราบแหล่งวิชาชุมชนที่มีอยู่ เพื่อจะได้เลือกแหล่งวิชาชุมชนที่อยู่ใกล้บริเวณโรงเรียน
(กระทรวงศึกษา กรมวิชาการ 2525 : 77) สำหรับเงินค่าตอบแทนวิทยากร ถ้าไม่
สามารถจัดสรรงบประมาณได้ก็ให้เลือกเชิญวิทยากรที่ไม่คิดค่าตอบแทน

3.2 ความต้องการความช่วยเหลือในการใช้แหล่งวิชาชุมชน ครูต้องการ
ความช่วยเหลือจากโรงเรียนในการไปติดต่อกับแหล่งวิชาชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือ
การประชาสัมพันธ์กับผู้ปกครองนักเรียนและความต้องการความช่วยเหลือในเรื่องอื่น ๆ
ในเกณฑ์สูงทุกรายการ ให้เห็นความสำคัญของการไปศึกษานอกสถานที่ซึ่งงานเหล่านี้
ส่วนใหญ่เป็นงานในหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอน
แม้บางครั้งครูผู้สอนจะเคยปฏิบัติด้วยตนเองมาแล้วแต่ก็ไม่ได้ผล
ดีเท่าที่ควร ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงควรจัดเวลาส่วนหนึ่งในการบริหารงานเพื่อปฏิบัติ
งานตอบสนองความต้องการความช่วยเหลือแก่ครูในการใช้แหล่งวิชาชุมชน (นพพงษ์
บุญจิตราคุลย์ 2522 : 121)

3.3 ความคิดเห็นของครูในการใช้แหล่งวิชาชุมชน ครูมีความคิดเห็นว่าการใช้แหล่งวิชาชุมชนให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียนมากในทุก ๆ เรื่อง ตรงกับผลการวิจัย ทศพร เขาวนดี (2516 : ง-จ) พบว่า ครู นักเรียนและเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งวิชาชุมชนมีความเห็นว่า แหล่งความรู้ในชุมชนมีประโยชน์ต่อการสอนสังคมศึกษามาก ส่วนที่พบว่าครูยังมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนน้อย อาจเป็นเพราะครูขาดการสำรวจแหล่งความรู้ในชุมชน ในเรื่องนี้ ทศพร เขาวนดี (2516 : ง-จ) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูควรสำรวจแหล่งความรู้ในชุมชนนั้น ๆ ศึกษาวิธีการใช้ให้เข้าใจ เมื่อใช้แล้วควรมีการวัดผลและประเมินผลงานเพื่อปรับปรุงการใช้ครั้งต่อไป และครูจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับบุคคลทุกฝ่าย รวมถึงการหมั่นศึกษาแหล่งความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

4. ด้านความต้องการและความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชน

4.1 ความต้องการของผู้บริหารเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชน ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ครูผู้สอนในการใช้แหล่งวิชาชุมชนในทุก ๆ เรื่อง ตรงกับความต้องการความช่วยเหลือของครูผู้สอนดังกล่าวแล้ว แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองสอดคล้องกับความเข้าใจของครูที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร หากมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดหรือสม่ำเสมอ ก็จะช่วยให้ครูได้ใช้แหล่งวิชาชุมชนประกอบการสอนได้อย่างสะดวกและตรงตามความต้องการของครูผู้สอน

4.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชน ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การใช้แหล่งวิชาชุมชนมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมาก จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจสภาพแวดล้อมที่แท้จริง มีความรู้รอบตัวและเกิดประสบการณ์กว้างขวาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของจรรยา เรื่องมาลัยและคณะ (2523 : 20) และเกศินี โชติกเสถียร (2523 : 89) ที่ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้แหล่งวิชาชุมชนไว้แล้ว ส่วนความคิดเห็นของผู้บริหารที่ว่า ครูและผู้บริหารยังมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนไม่เพียงพอ นั้น ก็สอดคล้องกับความคิดเห็นของครูผู้สอน ดังนั้นผู้บริหารและครูจึงควรร่วมมือร่วมใจกันเพิ่มความสนใจในการศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิชาชุมชน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนให้ได้มากที่สุด

เพราะการมีแหล่งวิชาชุมชนแต่ไม่นำไปใช้ย่อมจะไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด (ภิญโญ
กันทิยคุปต์ 2514 : ง-จ)

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชนระหว่างครู
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กับครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ใน
เรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. คำานชอบเขตการใช้แหล่งวิชาชุมชนพบว่า

1.1 ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัด
เทศบาล ใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติไปประกอบการสอนเรื่อง
สิ่งที่มีชีวิต มากกว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้อาจ
เป็นเพราะนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนในเขตชานเมือง มีโอกาสได้สัมผัสกับสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติอยู่แล้ว
ในชีวิตประจำวัน ซึ่งผิดกับโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและ
โรงเรียนสังกัดเทศบาลที่ตั้งอยู่ในตัวเมือง โอกาสที่เด็กจะได้สัมผัสกับธรรมชาติจริง ๆ
ด้วยตนเองมีน้อยกว่า ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและเทศบาลจึง
ต้องใช้แหล่งวิชาชุมชนประเภทสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาประกอบการสอน มากกว่าครูที่
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.2 ในคำานการใช้สถานที่และบุคคลนั้นครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
ศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล มีการใช้มากกว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถม
ศึกษาแห่งชาติ 3 เรื่องคือ ใช้สถานที่ประกอบการสอนเรื่องประเทศเพื่อนบ้าน และใช้
บุคคลประกอบการสอนในเรื่องจักรวาลและอวกาศ และเรื่องประชากรศึกษา ทั้งนี้อาจ
เป็นเพราะโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล
ตั้งอยู่ในตัวเมือง อยู่ใกล้กับสถานที่ราชการและบุคลากรผู้มีความรู้ มากกว่าโรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทั้งการคมนาคมก็สะดวก ฉะนั้น
การที่จะพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่หรือให้นักเรียนไปสัมภาษณ์บุคลากร จึงมีโอกาส
ปฏิบัติได้มากกว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2. คำนลักษณะการใช้แหล่งวิชาชุมชนพบว่า

2.1 ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล ใช้วิธีแนะนำให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และไปศึกษานอกสถานที่ รวมทั้งแนะนำให้ไปสัมภาษณ์บุคลากร มากกว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทั้ง 3 รายการ คือในบริเวณที่โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และโรงเรียนสังกัดเทศบาลตั้งอยู่นั้น มีแหล่งวิชาชุมชนที่เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ของนักเรียนมากมาย เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน สถานที่ราชการและบุคคล ผู้ประกอบอาชีพ เช่น พ่อค้า ตำรวจ แพทย์ พยาบาล อนามัยจังหวัด ซึ่งอาจเป็นผู้ปกครอง นักเรียน ฉะนั้นโอกาสที่ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล จะให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าหรือไปสัมภาษณ์บุคคล รวมทั้งการไปศึกษานอกสถานที่จึงปฏิบัติ ได้มากกว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2.2 เกี่ยวกับเวลาในการใช้แหล่งวิชาชุมชนนั้น ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล ให้ความเห็นว่ามีเวลาจำเป็นต้องใช้เวลา ในเวลาเรียนไปศึกษานอกสถานที่ และใช้เวลานอกเวลาเรียนหรือหลังเลิกเรียนแล้ว สำหรับการเชิญวิทยากรมาบรรยาย ปาฐกถา หรืออภิปราย มากกว่าครูสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้อาจเกิดจากข้อจำกัด 2 ประการ ประการ แรกโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสังกัดเทศบาลนั้น ส่วน ใหญ่ผู้ปกครองจะต้องรอรับส่งเด็กเป็นเวลา เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ปกครอง และ เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอน จึงให้นักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ในเวลาเรียน เพราะสถานที่ที่ควรศึกษาในระดับประถมศึกษาไม่ควรห่างไกลจากโรงเรียนมากนัก ประการที่สองในค่านิเทศวิทยากรที่จะเชิญมาบรรยายนั้น สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ หากมีราชการ มาก ก็มีอาจรับเชิญมาบรรยายในเวลาราชการได้ด้วยความจำเป็นในข้อนี้ โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล ซึ่งใช้เวลานอกเวลา เรียนหรือหลังเลิกเรียนจะเหมาะสมกว่า ซึ่งต่างกับโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ วิทยากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพส่วนตัวจึงไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา และไม่ค่อยมีความผูกพันกับการรับส่งลูกมากนัก เวลาในการใช้แหล่งวิชาชุมชนจึงแตกต่าง จากครูสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล ดังกล่าว

2.3 กิจกรรมที่ครูปฏิบัติก่อนและหลังการใช้แหล่งวิชาชุมชน พบว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดให้มีการแนะนำเกี่ยวกับวิธีใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนและอภิปรายเรื่องที่จะไปศึกษา และจัดแสดงภาพเกี่ยวกับเรื่องที่จะไปศึกษา ก่อนใช้แหล่งวิชาชุมชนและจัดให้นักเรียนสรุปบทเรียนร่วมกับครู รวมทั้งอภิปรายในชั้นเรียนถึงสิ่งที่ได้รู้มาและปัญหาในการปฏิบัติงานหลังการใช้แหล่งวิชาชุมชน มากกว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล แสดงให้เห็นว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการนำแหล่งวิชาชุมชนไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน มากกว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล ทั้งนี้เพราะการจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรม เช่นนี้เป็นไปตามข้อเสนอแนะแนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ของกรมวิชาการ เรื่องการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ดังได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2525 : 77)

3. คำปัญหา ความต้องการ และความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร เกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชนพบว่า

3.1 ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล มีปัญหามากกว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 6 เรื่องคือ ครูไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิชาชุมชนนั้น ๆ อย่างเพียงพอ เสียเวลา การติดต่อแหล่งวิชาชุมชนมีพิธีการมากเกินไป ผู้บริหารไม่สนับสนุน นักเรียนไม่สนใจไปศึกษานอกสถานที่ และเจ้าหน้าที่แหล่งวิชาชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ ปัญหาดังกล่าวอาจมีสาเหตุมาจากครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการนำแหล่งวิชาชุมชนไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน จึงไม่ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิชาชุมชนไว้ และคิดว่าเป็นการเสียเวลาและยุ่งยากในการที่จะนำแหล่งวิชาชุมชนมาใช้ สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล ส่วนมากจะจัดการเรียนการสอนเน้นหนักไปทางค่านวิชาการ จึงคิดว่าการไปศึกษานอกสถานที่เป็นการเสียเวลาและเป็นการสิ้นเปลืองจึงไม่สนับสนุน ทางค่านักเรียนก็มักจะไม่สนใจไปศึกษานอกสถานที่ เพราะส่วนใหญ่ผู้เรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล อยู่ใกล้กับสถานที่สำคัญ ๆ ที่ควรจะไปศึกษา

อยู่แล้ว เช่น โรงพิมพ์ โรงพยาบาล สถานีอนามัย สถานีตำรวจ ทางด้านความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ แหล่งวิชาชุมชนเป็นปัญหาสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาลมาก เพราะการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างครูกับเจ้าหน้าที่มีน้อยมาก ต่างกับโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอยู่ในเขตชานเมือง ครูกับผู้นปกครองและชุมชนมีความผูกพันใกล้ชิดสนิทสนมเป็นกันเองมาก ย่อมจะได้รับความสะดวกในการใช้แหล่งวิชาชุมชนจากเจ้าหน้าที่ได้ดีกว่า

3.2 ในด้านความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชนนั้นเห็นว่า ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล เห็นด้วยกับการให้นักเรียนมีส่วนในการใช้แหล่งวิชาชุมชนให้มากที่สุด และนักเรียนมีความสนใจในการใช้แหล่งวิชาชุมชนประกอบการสอน มากกว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผลการวิจัยที่พบว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผลการวิจัยที่พบว่าครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและเทศบาล ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิชาชุมชนอย่างเพียงพอ จึงเห็นด้วยกับการที่จะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้แหล่งวิชาชุมชนให้มากที่สุด นับตั้งแต่ร่วมกันวางแผน การเชิญวิทยากร การทำกิจกรรม การรายงานผลและประเมินผล เพราะนักเรียนอาจมีโอกาใกล้ชิดสนิทสนมกับแหล่งวิชาชุมชนไ้มากกว่าครู สำหรับความสนใจในการใช้แหล่งวิชาชุมชนประกอบการสอนนั้น นักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล มีความสนใจมากกว่านักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาลเป็นโรงเรียนในเขตเมือง จึงมีความผูกพันหรือได้สัมผัสกับแหล่งวิชาชุมชนน้อยกว่าโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษา ซึ่งอยู่นอกเมือง ซึ่งมีความคุ้นเคยกับแหล่งวิชาชุมชนที่ตนอาศัยอยู่เป็นอย่างดี ฉะนั้นการนำแหล่งวิชาชุมชนมาประกอบการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล จึงเป็นการเร้าความสนใจของเด็กได้เป็นอย่างดี

3.3 ความต้องการ เกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชนพบว่า ผู้บริหารสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความต้องการมากกว่าผู้บริหารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล 3 เรื่อง คือ การประชาสัมพันธ์กับผู้นปกครอง

และนักเรียนให้เห็นความสำคัญของการไปศึกษานอกสถานที่ การใช้เวลาและสถานที่ในการฟังวิทยากรบรรยาย และการติดต่อขอเยี่ยมชมองค์กร แสดงว่าผู้บริหารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ต่อการใช้แหล่งวิชาชุมชนเป็นอย่างดี เพราะความต้องการดังกล่าวเป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการไปศึกษานอกสถานที่นั้น จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและนักเรียนเห็นความสำคัญว่ามีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมาก เป็นการคลี่คลายปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้เรียนอย่างแจ่มชัด มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการไปศึกษาที่แน่นอน มิใช่เป็นการไปทัศนศึกษา (นิพนธ์ ศุขปริทีและลักคา ศุขปริที 2517 : 57)

3.4 ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิชาชุมชนของผู้บริหารพบว่า ผู้บริหารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เห็นด้วยกับความเห็นเหล่านี้คือ ควรมีการจัดสรรเงินค่าตอบแทนวิทยากร ครูในบังคับบัญชาได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนเป็นที่น่าพอใจ สภาพของชุมชนเป็นอุปสรรคต่อการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชน และตัวผู้บริหารเองได้สนับสนุนได้มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนเพียงพอแล้ว มากกว่าผู้บริหารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาล โดยเฉพาะปัญหาสูงสุดในการเชิญวิทยากรก็คือ ไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากร ผู้บริหารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงเน้นเรื่องนี้มาก ส่วนสภาพชุมชนเป็นอุปสรรคต่อการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนนั้น อาจเป็นเพราะโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนชนบท การคมนาคมไม่ค่อยสะดวกติดกับโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดเทศบาลซึ่งสังกัดอยู่ในชุมชนเมือง ผู้บริหารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงเห็นว่าสภาพชุมชนเป็นอุปสรรคต่อการใช้ประโยชน์แหล่งวิชาชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร การศึกษา ศึกษานิเทศก์ ในการนิเทศการศึกษา ควรได้พิจารณาปรับปรุงเรื่องต่อไปนี้

1.1 ควรมีการอบรม นิเทศ หรือเพิ่มพูนความรู้แก่ครู เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชน

1.2 ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงความสำคัญของแหล่ง
 วิชาชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ในการใช้ประโยชน์จาก
 แหล่งวิชาชุมชนให้มากที่สุด

1.3 ควรจัดตั้งศูนย์วัสดุของท้องถิ่นขึ้น เพื่อรวบรวมทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น
 ไว้ เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้

1.4 ควรมีการติดตามผลและประเมินผลการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชา
 ชุมชนเพื่อปรับปรุงการใช้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

2.1 การศึกษาแผนการสอน คู่มือครู เพื่อเลือกใช้แหล่งวิชาชุมชนได้อย่าง
 เหมาะสมและมีคุณค่า

2.2 ควรจัดทำแบบสำรวจแหล่งวิชาชุมชน เพื่อสะดวกในการนำแหล่งวิชา
 ชุมชนมาใช้

2.3 ครูควรสนับสนุนนักเรียนให้มีความสำนึกในการรักถิ่นที่อยู่และมีส่วนร่วม
 ในกิจกรรมชุมชนได้มากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้แหล่งวิชาชุมชนระหว่างชุมชน
 ชนบทเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาชุมชนในค่านต่าง ๆ

3.2 ควรมีการศึกษาสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ใช้แหล่งวิชาชุมชน
 ประเภทต่าง ๆ ประกอบการสอนในระดับประถมศึกษา

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย